

Arta a fost folosită încă din antichitate pentru a vindeca oamenii de anumite afecțiuni. Se știe că arta, ca mijloc terapeutic, a fost recomandată încă de pe vremuri de Platon, Aristotel, Plutarh etc.

Arta nu are doar efect terapeuțice, ea nu este doar pentru persoane cu anumite probleme sau persoane dotate artistic. Ea are un efect integral asupra omului. Omul de știință încearcă să reducă complexitatea la câteva legi fundamentale prin înțelegerea fenomenului natural, nu este tot el artistul ce se aruncă în bogăția de forme? În prezent, profunda și misterioasa legătură dintre știință și artă pare să devină brusc mai strânsă. Arta definește generațiile care o trăiesc. Arta contribuie atât la dezvoltarea personalității omului, cât și la creșterea economiei, deoarece impulsionează regenerarea stimulând talente creative. Însă dincolo de toate, arta îmbogățește viața oamenilor și poate acesta este argumentul suprem al investițiilor.

Bibliografie

1. Marie-Claire, Puterea culorii, Polirom, Iași, 2010.
2. Mărgineanu, N., Psihologia persoanei, Cluj Napoca, 1944.
3. Rubin, L., Atr-terapia. Teorie și tehnică, București, 2009.
4. Ro.wikipedia.org/wiki

MITOLOGIA SOLARĂ ȘI IMAGINEA SA ÎN CREAȚIA PLASTICĂ TRADIȚIONALĂ

Vitalie MALCOCI, dr., conf. univ.

Summary

The repertory of symbols, ideograms, ornamental motifs from the Romanian art are nothing but ideational messengers of spiritual national and general - human values. In order to find and explain the meaning of existence, the mankind has always created the indices of values, which have lasted for millennia and stayed at the

cosmogensis of other values of the same essence. These ideation messengers, viewed by means of the repertoire symbols and ornamental motifs, built the image of the world and the whole universe.

The tackled problem certainly deals with the plastic language of universal motifs, which deeply rooted in the Romanian culture where a series of symbolic connotations are enciphered into.

Arta populară este una dintre cele mai impresionante forme materiale ale unei culturi tradiționale, avându-și rădăcinile în cele mai adânci orizonturi ale vieții spirituale din trecut. Evoluând în timp, ea a dus la formarea unor tradiții și practici în elaborarea formelor, ornamenticii și decorului arhitectural. În studiul de față ne propunem reconstituirea conținutului morfologic al celor mai vechi și mai semnificative ideograme plastice ale cultului solar, care sunt plasate pe întreaga suprafață disponibilă a construcțiilor țărănești.

În urma acestei reconstituiri va fi posibilă înțelegerea nu numai a elementului decorativ concret, ci și concepția arhaică autohtonă despre viață și lume, viziunea estetică și trăsăturile caracteristice ale creației artistice populare românești.

Categoriile simbolurilor, ideogramelor, motivelor ornamentale din arta românească nu sunt altceva decât niște mesageri ideatici ai unor valori spirituale naționale și general-umane. Pentru a-și explica sensul existenței sale, omenirea întotdeauna și-a creat repere de valori perene, care au dăinuit milenii și care au stat la cosmogeneza altor valori de aceeași esență.

Folclorul, tradițiile sacre, mitologia sunt surse de cunoaștere ale unei culturi create de o civilizație. Aceste micro sisteme culturale au fost cifrate în semne și simboluri, care constituie repertoriul motivelor ornamentale. Dăinuind peste milenii, acești vestitori ai culturii spirituale transmit și explică sensul existenței, creând o imagine complexă despre universul civilizației rurale. În acest context poporul român, pe parcursul întregului proces de constituire,

a format un imens substrat de culturi și structuri mito-folclorice care constituie fondul de bază al folclorului plastic românesc.

Mitologia cultului solar, ca areal spațial, a fost prezentă la cele mai mari civilizații umane, deși el nu acoperă toată harta lumii. Urmărind acest areal din punct de vedere geografic, conform desfășurării continentelor, putem determina gruparea culturilor solare din întreaga lume. Este vorba de o fâșie îngustă plasată oblic de la Sud-Est spre Nord-Vest, care pornește spre răsărit de la arhipelagurile Pacificului, cuprinde Peninsula Indochina, India, Orientul Mijlociu, Egiptul și toată partea sudică a Europei până la coastele Atlanticului, inclusiv Insulele Britanice și continuă pe teritoriul celor două Americi cu Peru, Mexic și Chile [2, p. 12]. Din această unitate teritorială de răspândire a cultului solar fac excepție Madagascarul și Sud-Estul Australiei. În marile insule ale Indoneziei, cultul solar este mai rar întâlnit, iar în marele spațiu ale Chinei și în Siberia, pe pământurile sale mai nordice ale Europei, Africii Centrale și de Sud, precum și în vastele porțiuni ale celor două Americi, cultul solar se menține.

În cercetarea noastră nu punem în dezbatere întreaga problematică a cultului și a motivelor solare atestate pe teritoriul românesc, ci vom pune în discuție doar o serie de reprezentări, pentru a arăta constanța repertoriului motivelor discutate pentru a face sesizabilă impresionanta continuitate a celor mai caracteristice mostre. Astfel o să ne axăm doar pe grupul de simboluri, care constituie cel mai arhaic substrat al fondului iconografic – ideogramele solare în formă de *cruce grecească* (+), în formă de S și soarele în varianta *Roata lui Jupiter* (Ж).

Ideograma plastică în formă de cruce grecească își trage originile din străvechiul cult solar al Taurului ceresc. Explicația semnificației acestuia se datorează savanților, precum B. Râbakov, V. Markevici, A. Ambros ș.a. care, efectuând cercetări de valoare ale

culturii eneolitice, au identificat cultul soarelui și al taurului ceresc în ornamentica ceramicii Cucuteni-Tripolie.

Prezența acestui motiv poate fi urmărit neîntrerupt pe teritoriul românesc al spațiului carpato-danubian, din neolitic până la începutul secolului al XX-lea. Acest simbol este întâlnit în asociere cu pomul vieții (fig.1), păsările solare (fig.2) sau alte reprezentări de origine cosmogonică. Astfel, în context semantic, soarele sau taurul ceresc se manifestă ca divinitate germinală și ca simbol al supremației cosmocrate. În acest context, simbolul acestei ideograme este marcat și de semnificațiile magice pe care le deține – cea germinală și cea apotropaică. Și dacă forța germinală se face simțită, mai ales prin reprezentarea cruciuliței situate în interiorul unui romb – simbol al fertilității solului, atunci sensibilitatea magică a funcției apotropaice își face apariția prin semnificația primatului ceresc, prin primordialitatea sa asupra mediului înconjurător.

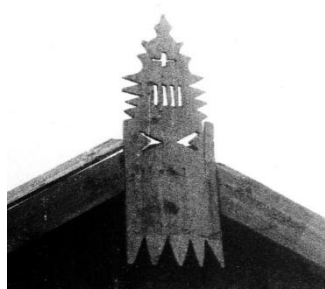

Fig. 1. Terminație de fronton. s. Chircăieștii Noi (Căușeni). Foto: V. Malcoci.
Fig. 2. Fronton de poartă. s. Micleușeni (Nisporeni). Foto: M. Livșiț.

Ideograma solară reprezentată în formă de S este o altă imagine cunoscută atât în arta tradițională a popoarelor lumii, cât și în cultura tradițională românească. Este vorba de semnul supremei suveranități cosmocrate și cosmogonice. În acest sens, astrul suveran

reprezintă conceptul predestinației Cosmosului și a Universului întreg. Nu în zădar, ideea destinului universalității cosmice purta unul și același subînțeles, deși la popoare diferite era rostit în mod diferit. Astfel, se știe că la grecii antici, această dramă a Universului se subînțelegea prin forța Moirelor, la romani se numea Fatum, slavii îi spuneau Rok, iar românii o numesc Ursită. Putem să amintim aici de personajele feminine ale mitului folcloric românesc Ursitoarele. Ele au capacitatea de a stabili soarta omului de la naștere și până la moarte. Ursitoarele noastre au analogii aproape la toate popoarele indo-europene.

Imaginea analizată este frecventă în arta popoarelor lumii și în cea a românilor. Ca simbol temerar, ea era venerată de oameni, alimentându-le speranța că le va proteja ambianța de forțele răufăcătoare și distrugătoare ce stăpâneau universul. În acest fel S-ul apare la streășina caselor de locuit, în partea superioară a stâlpilor prispei, pe frontoanele caselor sau pe alte suprafețe disponibile (fig.3).

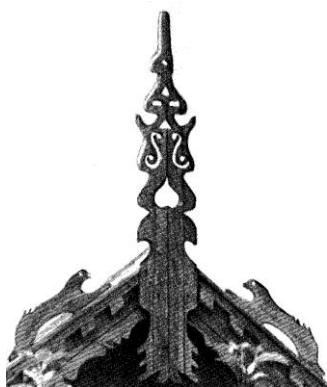

Fig. 3. Fronton de casă.
or. Cimișlia.

Foto: M. Livșiț.

Fig. 4. Parapet al galeriei din piatră.
s. Butuceni (Orhei).

Foto: V. Malcoci.

Ideograma soarelui, în varianta Roata lui Jupiter (Ж), cunoaște o răspândire și mai largă. Dăinuirea acestui simbol poate fi observată pe parcursul întregii istorii a omenirii. Numeroasele cercetări științifice au confirmat faptul că, încă din antichitate, Roata lui Jupiter reprezintă atributul simbolic a lui Apollo Apotropaios. Deci, acest semn solar este o reminiscență a ideogramei greco-romane a zeului solar sus-numit. Acesta era adorat pentru funcția sa de apotropeu al lumii înconjurătoare. Aici este cazul să amintim și de alfabetul chirilic, în care se știe că fiecare literă își avea denumirea ei aparte. Astfel, litera Ж, care este identică cu imaginea Roții lui Jupiter, se numește „живете”, adică „viață”, cu alte cuvinte, nu există viață fără de soare. Imaginea acestei reprezentări o întâlnim, mai ales, pe parapetul prispelor din piatră, pe frontoanele și boldurile caselor (fig.4).

Cercetând cele trei ideograme solare, putem constata că prima variantă, sub formă de cruce grecească exercită funcții atât ca forță germinativă, cât și ca forță binefăcătoare și ocrotitoare a ambiantului. Ideogramele sub formă de S și Roata lui Jupiter îndeplineau doar funcții apotropaice. Ele stăteau de straajă la intrarea în ogradă și la intrarea în casă, îndeplinind funcția de apărare a hotarelor de trecere dintre spații.

Bibliografie

1. Ghinoiu, I., *Vârstele timpului*, Chișinău, 1994.
2. Petrescu, P., *Motive decorative celebre*, București, 1971.